

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای هنر آموز

پرداخت و سرویس کاری فرش

رشته صنایع دستی – فرش

گروه فرهنگ و هنر

شاخه فنی و حرفه‌ای

پایه یازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

- نام کتاب: راهنمای هنرآموز پرداخت و سرویس‌کاری فرش - ۲۱۱۹۳۴
- پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: نصرالله تسلیمی (عضو هیئت علمی) - بشری گل بخش، عبدالرضا جمالی فرد، رحیم فروهر، رضا صفری و سهیلا عبدلی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: بشری گل بخش، یوسف صمدی بهرامی و معصومه یوسفی (اعضای گروه تألیف)
- شناسه افزوده آماده‌سازی: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
- نشانی سازمان: جواد صفری (مدیر هنری) - مریم وثوقی انباردان (صفحه‌آرا)
- تفصیلات: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)
- تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶۰۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
- وب‌گاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
- ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران-کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج-خیابان ۶۱
- چاپخانه: (داروپخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۴۴۹۸۵۱۶۰/صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵
- سال انتشار و نوبت چاپ: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- چاپ اول ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز از این سازمان، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

دست توانای معلم است که چشم انداز آینده ما را ترسیم می کند.

امام خمینی (قدّس سرّه الشّریف)

فصل اول: کلیات ۱

- ۲ رویکرد برنامه
- ۶ اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخهٔ فنی و حرفه‌ای
- ۱۶ اصول انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در رشته
- ۱۸ ویژگی‌های ارزشیابی
- ۲۰ صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان
- ۲۰ الزامات اجرایی برنامه درسی رشته
- ۲۱ ویژگی‌های دانش‌آموزان ورودی به رشته
- ۲۲ معرفی ویژگی‌های درس و واحد یادگیری

فصل دوم: جلسات آموزشی ۲۷

- ۲۸ پودمان ۱ (جلسهٔ اول تا جلسهٔ هفتم)
- ۵۴ پودمان ۲ (جلسهٔ هفتم تا جلسهٔ پانزدهم)
- ۸۱ پودمان ۳ (جلسهٔ پانزدهم تا جلسهٔ هجدهم)
- ۹۱ پودمان ۴ (جلسهٔ هجدهم تا جلسهٔ بیست و یکم)
- ۱۰۰ پودمان ۵ (جلسهٔ بیست و یکم تا جلسهٔ سی‌ام)
- ۱۲۶ فهرست منابع

موضوع اولین هدف عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تربیت یافتگانی است که با درک مفاهیم اقتصادی در چارچوب نظام معیار اسلامی از طریق کار و تلاش و روحیه انقلابی و جهادی، کارآفرینی، قناعت و انضباط مالی، مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر و رعایت وجدان، عدالت و انصاف در روابط با دیگران در فعالیتهای اقتصادی در مقیاس خانوادگی، ملی و جهانی مشارکت می‌نمایند. همچنین سند برنامه ملی درسی جمهوری اسلامی ایران «حوزه تربیت و یادگیری کار و فناوری» به قلمرو و سازماندهی محتوای این آموزش‌ها پرداخته است. در برنامه‌های درسی فنی و حرفه‌ای علاوه بر اصول دین محوری، تقویت هویت ملی، اعتبار نقش یادگیرنده، اعتبار نقش مرجعیت هنرآموز، اعتبار نقش پایه‌ای خانواده، جامعیت، توجه به تفاوت‌های فردی، تعادل، یادگیری مادام‌العمر، جلب مشارکت و تعامل، یکپارچگی و فراگیری، اصول تنوع بخشی آموزش‌ها، انعطاف‌پذیری، آموزش براساس نیاز بازار کار، اخلاق حرفه‌ای، توسعه پایدار و کاهش فقر و تولید ثروت و شکل‌گیری تدریجی هویت حرفه‌ای مورد توجه قرار می‌گیرد.

مطالبات اسناد بالادستی، تغییرات فناوری و نیاز بازار کار داخل کشور و تغییر در استانداردها و همچنین توصیه‌های بین‌المللی، موجب شد تا الگوی مناسب که پاسخگوی شرایط مطرح شده باشد طراحی و برنامه‌های درسی براساس آن برنامه‌ریزی و تدوین شوند. تعیین سطوح شایستگی و تغییر رویکرد از تحلیل شغل به تحلیل حرفه و توجه به ویژگی‌های شغل و شاغل و توجه به نظام صلاحیت حرفه‌ای ملی، تلفیق شایستگی‌های مشترک و غیر فنی در تدوین برنامه‌ها از ویژگی‌های الگوی مذکور در برنامه‌های درسی است. براساس این الگو فرایند برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی در دو بخش دنیای کار و دنیای آموزش طراحی شد. بخش دنیای کار شامل ده مرحله و بخش دنیای آموزش شامل پانزده مرحله است. نوع ارتباط و تعامل هر مرحله با مراحل دیگر فرایند به صورت طولی و عرضی است، با این توضیح که طراحی و تدوین هر مرحله متأثر از اعمال موارد اصلاحی مربوط به نتایج اعتبار بخشی آن مرحله یا مراحل دیگر می‌باشد.

توصیه سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی بر تدوین اجزای بسته آموزشی جهت تسهیل و تعمیق فعالیتهای یاددهی - یادگیری، کارشناسان و مؤلفان را بر آن داشت تا محتواهای آموزشی را در شبکه‌ای از اجزای یادگیری با تأکید بر برنامه درسی رشته، برنامه‌ریزی و تدوین نمایند. کتاب راهنمای هنرآموز از اجزای شاخص بسته آموزشی است و هدف اصلی آن توجیه

و تبیین برنامه‌های درسی تهیه شده با توجه به چرخش‌های تحولی در آموزش فنی و حرفه‌ای و توصیه‌هایی برای اجرای مطلوب آن می‌باشد.

کتاب راهنمای هنرآموز در دو بخش تدوین شده است.

بخش نخست مربوط به تبیین جهت‌گیری‌ها و رویکردهای کلان برنامه درسی است که کلیات تبیین منطق برنامه درسی، چگونگی انتخاب و سازماندهی محتوا، مفاهیم و مهارت‌های اساسی و چگونگی توسعه آن در دوره، جدول مواد و منابع آموزشی را شامل می‌شود.

بخش دوم مربوط به طراحی واحدهای یادگیری است و تبیین منطق واحد یادگیری، پیامدهای یادگیری، ایده‌های کلیدی، طرح پرسش‌های اساسی، سازماندهی و مرحله بعدی محتوا و تعیین تکالیف یادگیری و عملکردی با استفاده از راهبردهای مختلف و در آخر تعیین روش‌های ارزشیابی را شامل می‌شود.

همچنین در قسمت‌های مختلف کتاب راهنمای هنرآموز با توجه به اهمیت شایستگی‌های غیرفنی به آموزش مدیریت منابع، ایمنی و بهداشت، یادگیری مادام‌العمر و مسئولیت‌پذیری تأکید شده است.

مسلماً اجرای مطلوب برنامه‌های درسی، نیازمند مساعدت و توجه ویژه هنرآموزان عزیز و بهره‌مندی از صلاحیت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی مناسب ایشان می‌باشد.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

پیشگفتار

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که در پی جهش به سوی تحول بنیادین و تغییر نگرش‌ها در قلمرو آموزش و پرورش و نیز توجه به چهارچوب برنامه درسی ملی توانسته‌ایم با تکیه بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی به نگارش کتاب «پرداخت و سرویس‌کاری فرش» بپردازیم. امید است آموزش این کتاب سبب شکوفایی استعدادها، رشد و بهبود توانمندی‌ها در جهت توسعه پایدار همه جانبه از جمله سرپرستان کارگاه‌های فرش‌بافی، بافندگان و عرضه‌کنندگان فرش ایران شود. درس پرداخت و سرویس‌کاری فرش یکی از درس‌های زیرمجموعه رشته صنایع دستی - فرش می‌باشد.

محتوای این درس به‌گونه‌ای تدوین شده است که هنرجو بتواند علاوه بر کسب شایستگی‌های غیرفنی در زمینه‌های بهداشت فردی، بهداشت محیطی، ایمنی، محیط‌زیست، اخلاق حرفه‌ای و موارد مشابه آن، شایستگی‌های فنی متعدد و به‌هم‌پیوسته‌ای مانند پرداخت اولیه فرش، خاک‌گیری و کز دادن فرش، شست‌وشو، آبگیری و خشک کردن فرش، پرداخت نهایی فرش، دارکشی و سرویس‌کاری فرش را به‌دست آورد.

برای تحقق هرچه بهتر و بیشتر مطالب کتاب پرداخت و سرویس‌کاری فرش، کتاب راهنمای هنرآموز (معلم) تهیه و تدوین گردید تا هنرآموزان با چارچوب کلی کتاب درسی از جمله رویکردهای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، مشخصات درس شامل استانداردهای شایستگی و ارزشیابی، محتوای کلی کتاب، فضاهای آموزشی، بودجه‌بندی (طرح درس)، روش‌های یاددهی - یادگیری، روش‌های ارزشیابی و مانند آن آشنا شوند.

به‌طور کلی می‌توان مطالب ارائه شده در این کتاب را در فصل‌های زیر دسته‌بندی نمود:

- **فصل اول:** رویکرد برنامه و درس، اهداف، تعاریف اصطلاحات، شایستگی‌های فنی و غیر فنی، راهبردهای یاددهی - یادگیری، استاندارد فضای کارگاهی و به‌طور کلی به کلیات این درس پرداخته است.

- **فصل دوم:** تمام محتوای آموزشی به ۳۷ جلسه تقسیم‌بندی شده است که ۷ جلسه به یادآوری و آزمون‌ها اختصاص داده شده است و ۳۰ جلسه دیگر به‌صورت درس درس و به تفکیک آمده است. هر جلسه آموزشی دارای چند بخش است که عبارت‌اند از:

- **جدول عناوین دروس:** موضوعاتی که در این درس مبنای آموزش قرار می‌گیرند به همراه ابزار و تجهیزات مورد نیاز در قالب یک جدول آورده شده است.

- **ابزار کمک آموزشی:** چنانچه برای هر درس نیاز به ابزار کمک آموزشی باشد در این بخش نام برده شده است.

- **اهداف توانمندسازی:** هنرآموزان گرامی اهداف توانمندسازی مربوط به این درس به همراه جدول فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته که در آن نقش شما و نقش هنرجو به تفکیک برای تسهیل روز یاددهی - یادگیری مشخص شده، تشریح شده است.

- **دانش افزایی:** این بخش به منظور افزایش سطح علمی هنرآموزان و مروری بر پیش‌آموخته‌های ایشان می‌باشد. همچنین پاسخ پرسش‌ها، مسائل و تمرین‌هایی که در کتاب درسی آمده، به‌صورت مشروح در این قسمت بیان شده است.

- **ارزشیابی:** برای ارزشیابی سطح یادگیری هنرجویان در انتهای هر جلسه یک فرم ارزشیابی فرآیندی و در پایان هر واحد شایستگی یک فرم ارزشیابی از آن واحد بایستی به‌وسیله هنرآموز گرامی تکمیل شود.